

V publikaci nalezneme řadu nepřesností, např. že Metoděj se stal arcibiskupem v roce 885 a že křesťanství bylo na Moravě již v první polovině 9. století značně rozšířeno především u elit (s. 20), že mikulčická bazilika pochází ze začátku 9. století (s. 27), že sacrarium je otvor v dlažbě, do nějž se vylévá svěcená voda (s. 56), že křížovníci (ale s dlouhým i) jsou rytířským řádem (s. 146) atd.

Josef Unger (v návaznosti na své předchozí práce) se u nás jako první rozhodl k vytvoření textu sumarizujícího výsledky archeologických výzkumů osvětlujících religiozní stránku kulturních dějin společnosti středověké a raně novověké Moravy a Slezska. Toto teritoriální a archeologické omezení poukazuje na řadu skutečností: na meze a možnosti archeologie, na nutnost propojování archeologie s dalšími medievistickými disciplínami a na nutnost širokého srovnávacího rámce umožňujícího nadregionální a mezikulturní komparaci jevů sledovaných archeologickými výzkumy.

PETR SOMMER

Veronika DUDKOVÁ – Jiří ORNA – Pavel VAŘEKA a kol., *Hledání zmizelého. Archeologie zaniklých vesnic na Plzeňsku. Katalog výstavy, Západočeské muzeum v Plzni, Plzeň 2008*
88 s., ISBN 978-80-7247-60-0

Útlý katalog z výstavy, již uspořádalo Západočeské muzeum ve spolupráci s Katedrou archeologie Západočeské univerzity v Plzni, je rozdělen do pěti kapitol. První tři uvádějí čtenáře do problematiky zaniklých vesnických sídel, následuje souhrn sedmnácti zkoumaných lokalit na širším Plzeňsku, závěrečná kapitola je pak přehledem vystavených nálezů. Katalog má promyšlený design, po grafické stránce se vyznačuje přehledností, jednotlivé kapitoly jsou strukturovány do jasně pojmenovaných částí. Vlastní text je členěn nejen obrázky, ale také barevně odlišenými bloky, které obsahují doplňkové informace.

Vstupní kapitola uvádí čtenáře do záměru výstavy, kterým je nejen představení výsledků archeologických výzkumů veřejnosti (zejména z let 2005–2008), ale také rekonstrukce středověké a raně novověké vesnice na Plzeňsku. Následující část pojednává obecná východiska a poznávací

přístupy výzkumu zaniklých vesnic. Text navazuje na úvodní kapitoly staršího sborníku *Archeologie středověkých vesnic na Rokycansku I.* (P. Vařeka a kol., Plzeň 2006), popř. příslušné kapitoly ve sborníku *Opomíjená archeologie* (vyd. P. Křišťuf – L. Šmejda – P. Vařeka, Plzeň 2007). Presentovaný výzkum zaniklých vesnic přitom plně odráží ideje, témata a postupy formulované a rozvíjené Zdeňkem Smetánkou a Janem Klápště od 60.–70. let 20. století. Vzrostl přirozeně význam studia ekofaktů a uplatnění geofyzikálních a geochemických metod. Interpretace dosažených výsledků, historický výklad (příčiny sídelního postupu, středověká transformace, krize pozdního středověku atd.) i dílčí poznatky, které v mnohém připomínají např. starší závěry z Táborska, Černokostelecka a Slánska (sídelní formy, formy dvora, stavební řešení staveb apod.), zůstávají v mezích dosavadních představ a příliš nepřekvapují. Konvenčně je pojata pasáž *Každodenní život*, v její části *Mzdy a poplatky* se objevují nesprávná tvrzení (např. dávky v naturáliích = relice, usedlí = vlastníci půdy, podsedci a chalupníci = nájemci půdy).

Třetí kapitola velmi stručně pojednává dvě témata týkající se formální proměny raně novověké vesnice – masový nástup světnice namísto jizby a uplatnění technologicky i tvarově nové keramiky. Lze říci, že výběr, osnova i hloubka informací v obou kapitolách přibližně odpovídají *Dějinám hmotné kultury I/1*, s rozšířením o konkrétní příklady z Plzeňska. Nové informace se z větší části opírají o předběžná a dílčí vyhodnocení nálezových situací a přírodovědných analýz z dosud jinak nepublikovaných výzkumů. Katalog zkoumaných lokalit je přehledný a stručný, obsahuje ale rovněž předběžné informace, které nemusí být v definitivních publikacích potvrzeny anebo již nyní vyžadují kritiku (datování, interpretace a počet usedlostí apod.). Závěrečná kapitola dokumentuje vystavené nálezy a nevzbuzuje diskusi.

Katalog výstavy je čtenářsky velmi přívětivý a stejně jako expozice splnil výborně svůj účel a stanovený cíl, kterým byla popularizace archeologických výzkumů na Plzeňsku. Zároveň vede k zamyšlení, jak dál postupovat ve výzkumu venkovského prostředí, aby se stal opět progresivním a byl schopen ovlivnit aktuální evropskou historiografii.

TOMÁŠ KLÍR